

Birjukov : A Sirály

Ifjúsági Könyvkiadó

A Nagy Honvédő Háborúban

a fasiszta megszállókkal vívott harcok során a szovjet nép százával és ezrével adta a hazának a Zójához, Matroszovhoz és Liza Csajkinához hasonló hősokeket. Messze a front mögött, a náci hadigépezet felvonulási területein, ott, a lakosság a legnagyobb nyomorban, a hódítók dölyfének és rabló kényuralmának alávetve tengette életét — az erdők mélyén új harcosok születtek. Ezek az emberek, akiket a Bolsevik Párt sok harcban kipróbált tagjai vezettek, akik között megtaláljuk a kolhozok parasztjait és az ifjú komszomolistákat, bátorságukkal, gyorsaságukkal és ütőképességükkel egyre nagyobb rettegésbe ejtették a megszállókat.

Birjukov Sztálin-díjas, hatalmas regénye Liza Csajkinának a hős partizánlánynak és társainak életéről szól. De nem volna teljes a kép, ha nem mutalná meg a háború előtti szovjet életet is. A könyv 1936-ban kezdődik, amikor véget ért a mezőgazdaság kollektivizálása. A harc még folyik, a szocialista öntudat megerősítéséért és a kolhozok felvirágoztatásáért. Ebben a lendületes, nap-sugaras életben Fegyva, az újságró találkozik Katya Volginával, a pevszki kerület egyik kolhozának fiatal komszomolkájával. A lány törhetetlen akarattal és hatalmas energiával

dolgozik, példája magával ragadja a többi komszomolistát is. Katyát nemcsak az előadásokmegszervezésénél lehet megtalálni, nemcsak a népnevelő munkában jár elől, hanem kinn a földeken is.

Pár év múlva elérkezik az a pillanat is, amikor az egykor hitetlenkedő Fegyva boldogan látja a kollektív munka hatalmas erejét. Ő is beáll a gépállomásra, ahol a tanult gépészt, a jó elvtársat megbecsülik benne. És ahogyan fejlődik a szocialista élet, ahogyan gyarapodik a kolhoz, ahogyan nő az öntudat, a munkának és a szocialista hazának a szeretete az emberekben, úgy hatalmasodik Fegyva szívében a szerelem Katya iránt.

Tüzes késként hasít az emberek tudatába, amikor egyik nap a hangszóróban felhangzik Molotov elvtárs méltó haragtól eltelt hangja : az ellenség megtámadta országunkat.

Megváltozik a kolhoz élete :

egyre kevesebb lesz a munkáskéz, az otthonmaradottak vállára napról-napra súlyosabb gondok nehezednek. Katya, akit a nép Sirálynak becéz, ezekben a nehéz napokban sem hagyja el őrhelyét. A könyv egyik megrendítő, hatalmas jelenete, amikor Katya a menekültek elé áll és letelepedésre szólítja fel őket. Elkéseredett arcok néznek feléje, a szemekben még ott lobog a bombák tüze, az égő falvak lángja, a mozdulatokban még ott remeg az átélt iszonyatok emléke — és lemondás, elkéseredés, céltalanság. A lány gyűjtő hangja látszólag süket fülekre talál. A menekültek tovább indulnak. De nem sokáig. Csakhamar jön a hír : visszafordultak. Katya szava nem szállt el céltalanul.

A segítő kezek rövid ideig dolgozhatnak. A náci csapatok közelednek Ozserelkíhez. A megszállás borzalmas idején Katya és harcostársai az erdőbe húzódnak. Ettől kezdve löszerszállmányok röpülnek a levegőbe, vonatok siklanak ki, a partizánok le-le csapnak a fasiszta menetoszlopokra. S hiába a fasiszta Ridlernek minden hisztérikus megtorló kísérlete, intézkedései, hogy a partizánok tartózkodási helyét felkutassa, ártalmatlanná tegyék őket — a nép segíti, támogatja a partizánok munkáját. Sirály nevét minden házban szeretettel, büszkeséggel említik.

Fegyát a nácik félholtra kinozzák

Katya, aki nem tud a fiú felépüléséről, dacolva a halálveszedelemmel keresésére indul. Útja nyomán új erővel lángol fel a harc a fasiszták ellen. Katya árulás áldozata lesz. A nácik elfogják a hős partizán-

lányt, akit a válogatott kínzások sem törnek meg és nem árulja el elvtársai tartózkodási helyét. Tudja, hogy a dicsőséges Vörös Hadsereg ekkor már csapást-csapás után mér az ellenségre... A színlelt kivégzést — amikor ez sem bírja szóra a lányt — követi a valódi.

A felmentő partizánsereg élén vágató Fegyva már csak vérrel borított, halott kedvesét ölelheti karjai közé.

Birjukov regényében a legnagyobb, hogy a fasiszta megszállók ellen vívandó harcra — a valóságnak megfelelően — az egész népet felvonultatja. Nagy tömegjelenetei páratlan meglevenítő erővel hatnak. Akár a menekültek karavánjára gondolunk, akár a hidat építő, szögesdrótok közé zárt tömegek ellenállására, vagy a partizánok diadalmas, eget, földet betöltő hurrájára — mindenkor érezzük a szovjet nép legyőzhetetlen, hatalmas erejét. *Ez az erő a közösségből táplálkozik és éltető forrása maga a Párt. Birjukov könyvének nagy tanulsága: csak ha szorosan fogjuk a Párt kezét, ha egy pillanatra sem lépünk le a munkásosztály nagy ügyének útfáról — csak akkor tudjuk legyűrni a nehézségeket, csak akkor győzhetünk az ellenség felett. Az első lapoktól kezdve tanui lehetünk a Párt állandó segítő és irányító munkájának. Zimin elvtárs alakjában Birjukov a kommunista párttitkárt, a Bolsevik Párt egyszerű, melegszívű, de mindenkor határozott és hős képviselőjét ábrázolja.*

Birjukov könyvének elolvasása után megacélozódik bennünk a hit és bizalom békés, építő életünkben és elmélyül a harag népünk ellenségei iránt. A népet, amely szabadon, saját gyáraiban, saját földjein építi a kommunista jövőt, nem provokálhatja az imperialista-fasiszta agresszorok semilyen kísérlete.

— r —

Baturin: Megvalósult álmok

Uj Magyar Könyvkiadó

Megvalósult álmok...

Pjotr Baturin regénye valóban a megvalósult álmokról beszél. Mert a kommunizmust, a szocializmust építő ember csakugyan álmodik, de álmai sohasem megvalósíthatatlanok, azoknak mindig meg kell valósulniuk, mert ezek az álmok a realizmus, az élő valóság talajából fakadnak.

Nehezen határozhatnók meg Baturin regényének műfaját. Ha azt mondjuk róla, hogy „életrajz-regény”, keveset mondtunk, mert a Basarov-család (Donyec-medencei kohászok valamennyien) egyszerű életrajzán keresztül a cári elnyomástól kezdve a kommunizmus építésének megkezdéséig, maga a történelem elevenedik meg előttünk.

A szerző személye is érdekes. Az írónem tartozik az élvonalbeli szovjet szépírók közé, viszont szakmai tudása úgy szólván egyedülálló, páratlan. Kitűnően ismeri a kohászélet minden régi és új mozzanatát. Valami különös, eddig még nem ismert átmenet ez a könyv a szépírodalom és a szakmai írásművek között.

A Basarov-család régi kohász-család. Ott élnek a Donyec-medencében és az apa — de valószínűleg valamennyi őse is — végigszenvedti a cári elnyomás alatt élő Oroszország kapitalista urainak kizsákmányolását. Öntudata teljesen eltoppant és közönyösen fogadja — hiszen nem érti — a Nagy Októberi Szocialista Forradalom kitörését, a Szovjetunió megalakulását és a szovjet-rendszer hatalmas erőfejlesztései a szocializmus, majd a kommunizmus

megalkotásáért. Felesége, a szovjet anyák mintaképe, már jobban, helyesebb ösztönrel érzi meg a nagy idők szavát, a jövő követelményeit. Az öreg Basarov Ignat három fia: Pjotr, Ivan és Alekszej már valódi szovjetemberek! Látjuk, hogy a Párt és a szovjet hatalom segítségével a három fiú munkájával, szorgalmával, bolsevik akaraterejével és akadályokat nem ismerő küzdeni akarásával vezető pozícióra emelkedik.

Talán legrövidebb jellemzése a könyvnek ez lenne: a vezetők iskolája. Az olvasó szemléltető, igen sok helyen izgalmas jelenetek során lépésről-lépésre követheti azt a hosszú, bonyolult, de mindig céltudatos folyamatot, amely az egyszerű munkásembert a legmagasabb állami vagy tudományos polcra emeli.

Külön érdekessége a könyvnek, hogy — bizonyos fokig kulcsregény. A Basarov-család élete és története nem a szerző agyában született meg. A Basarov-név csapán regényben szereplő fedőneve annak a családnak, amely néhány apró változattól eltekintve, valójában végigjárta a Basarovok útját. A könyv a Szovjetunióban komoly sikert aratott. Biztosan tudjuk, hogy a magyar olvasótábor is szívesen fogadja ezt a könyvet, amely az átélés erejével eleveníti meg a szovjetemberek munkáját, sikereit, csalódásait, pillanatszerű ellankadásait és aztán a mindenen győzedelmeskedő szovjet akaratot, amelynek nemcsak az egyes ember, de a nagy közösség is egyformán oly sok hasznát látja.

Gy. L.